

3. HET LEEFLOON STAAT GEZINSVORMING IN DE WEG

Met de bedragen van het leefloon zijn er ernstige gezinsproblemen. Deze problemen bevorderen het functioneren van gezinnen niet, maar bemoeilijken het samenwonen, de gezinsvorming en de solidariteit binnen de gezinnen.

Er is eerst en vooral een probleem met de equivalentieverhoudingen. Dat zijn de onderlinge verhoudingen van de bedragen van het leefloon. Die zijn in het voordeel van eenoudergezinnen en in het nadeel van koppels (al dan niet met kinderen). Dat schept vooral een probleem als men met een partner wil samenwonen.

Het leefloon houdt ook geen rekening met het aantal kinderen. Eén of zeven kinderen: het bedrag van het leefloon blijft hetzelfde! De ouders moeten de kosten van de kinderen opvangen met het kindergeld.

We lichten beide problemen wat verder toe.

Onjuiste equivalentieverhouding

In het leefloon zijn er drie categoriën:

- Samenwonende persoon
- Alleenstaande persoon
- Persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste

Voor elke categorie voorziet men een bepaald bedrag. Deze bedragen staan in een vaste verhouding tot elkaar. Ook bij indexering van het leefloon blijft deze verhouding – die we equivalentieverhouding noemen – dezelfde.

Met de equivalentieverhoudingen zijn er problemen die we kunnen verduidelijken met de onderstaande tabel.

Categorie	Maandbedrag	Equivalentieverhouding (Index)
Samenwonende persoon	€ 493,54	66,6
Alleenstaande persoon	€ 740,32	100,0
Persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste	€ 987,09	133,3

Bedragen op 1 september 2010

Het bedrag van de categorie Alleenstaande persoon nemen we als vergelijkingspunt en dat stellen we gelijk aan (index) 100.

Het bedrag voor Samenwonende persoon is dan gelijk aan 66,6 en voor Persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste 133,3. Een koppel dat samenwoont

ontvangt ieder het bedrag 'Samenwonende persoon' of samen tweemaal 66,6 of 133,3.

Vooreerst is er al een probleem in de verhouding tussen het bedrag voor een alleenstaande persoon (100,0) en het bedrag dat een koppel dat samenwoont ontvangt (133,3). Het bedrag voor deze categorie zou zich, als we kijken naar het armoedeonderzoek beter situeren tussen index 140 en 150. Het bedrag voor een koppel dat samen woont ligt in vergelijking met het bedrag voor een alleenstaande dus al vrij laag.

Een ander, maar eigenlijk veel groter probleem is het feit dat het bedrag voor een koppel dat samen woont even hoog als het bedrag voor samenwonende echtgenoten. Ze komen beiden overeen met index 133,3.

Dat leidt tot bizarre toestanden.

We geven drie voorbeelden:

- Een koppel met één kind ontvangt hetzelfde bedrag leefloon als een alleenstaande ouder met één kind: telkens (index) 133,3.
- Een alleenstaande man ontvangt een leefloon (index 100) evenals een alleenstaande vrouw met kind (index 133,3). Ze gaan samenwonen en hebben dan recht op tweemaal een leefloon 'Samenwonende persoon' (index $66,6 \times 2 = 133,3$) of evenveel als de vrouw vroeger.
- Een koppel met 1 kind (index 133,3) gaat apart wonen; de ouder met 1 kind krijgt leefloon 'Persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste' (index 133,3), de andere categorie 'Alleenstaande Persoon' (index 100). Tellen we dat samen dan is dat index 233. Een stap om over na te denken...

De vrijstellingen van inkomsten die worden toegekend verhogen deze ongelijkheid.

- Er is de vrijstelling van het kindergeld. Een alleenstaande met één kind ontvangt leefloon 'Persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste' (index 133,3). De (gewaarborgde) kinderbijslag is vrijgesteld. Twee volwassenen zonder kind ontvangen samen index 133,3. Ze hebben uiteraard geen (gewaarborgde) kinderbijslag. Hun effectieve totale maandinkomsten ligt het bedrag van de kinderbijslag lager dan bij de alleenstaande met één kind.
- Het alimentatiegeld voor de kinderen of de vrijstelling van de voorschotten op alimentatiegeld is volledig vrijgesteld. In de bovenstaande vergelijking kan het verschil van inkomen tussen de twee volwassenen en de alleenstaande ouder met kind dus nog stijgen met het bedrag van het vrijgestelde alimentatiegeld.

Het is duidelijk dat de toegangsdrempel tot het leefloon niet voor alle categorieën van rechthebbenden even hoog ligt en aanleiding geeft tot niet-billijke toestanden. De huidige toestand bevordert eerder het apart dan het samen wonen. OCMW's die doorgedreven onderzoek verrichten of een fraudecel oprichten stellen vast dat er in verschillende situaties sprake is van niet gemeld samenwonen. Het is noodzakelijk te stellen dat de huidige regelgeving daar in een aantal gevallen, we hebben hierboven de voorbeelden gegeven, hier eigenlijk toe aanzet.

De kinderen

De leefloonwetgeving houdt te weinig rekening met de kinderen ten laste. Er is geen onderscheid naar aantal kinderen: één of twaalf kinderen, het leefloonbedrag blijft hetzelfde.

Men zou kunnen zeggen dat er toch (gewaarborgde) kinderbijslag bestaat. Naast de praktische (er moeten twee uitkeringen aangevraagd worden) zijn er vooral de financiële bezwaren: de bedragen van de (gewaarborgde) kinderbijslag liggen als 'minimumuitkering' te laag.

Hier kunnen we onze voorstellen m.b.t. de kinderbijslag herhalen.¹ De kinderbijslag zou, los van het arbeidsstatuut en los van de gezinsvorm, voldoende hoog moeten zijn om de kosten van kinderen te compenseren. Selectiviteit naargelang de draagkracht van het gezin kan dan op een andere wijze worden verrekend.

¹ 'Een pleidooi voor de toekomst' in *Gezinnen in opmars? Gezinsbeleid in Vlaanderen 2006-2007*, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Brussel, 2008, p. 111-117.

LEEFLOON

Een alleenstaande moeder van 35 woont samen met haar 1-jarige zoon in een woning waar ze 600 € huishuur betaalt. Dit is een groot bedrag in verhouding met haar inkomen. Zij krijgt leefloon.

Ze is eigenlijk moeder van 4 kinderen en is momenteel opnieuw in verwachting van een 5de. Van haar andere kinderen zijn er 2 geplaatst bij haar ouders en 1 in een instelling. Zij heeft bezoekrecht voor haar kinderen. Ze verblijven bij haar op woensdagnamiddag en in het weekend. Ze zou graag haar gezin herenigd zien en hiervoor is ze erg in de weer.

Met de vader van de kinderen heeft ze nog een relatie maar deze woont officieel niet bij haar in. Hij verdwijnt soms een periode uit haar leven en neemt weinig verantwoordelijkheid op naar de kinderen. Hij werkt momenteel niet, gezien hij gezondheidsproblemen heeft. Hij heeft recht op een ziektevergoeding. Zij heeft schulden en is al jaren in collectieve schuldenregeling, hij heeft ook heel veel schulden maar doet er niets mee.

Op een dag gaan we op huisbezoek en verklaart ze dat hij opnieuw bij haar inwoont. Hij zal dit echter nooit officieel maken zegt ze, gezien hij te veel schulden heeft.

We melden haar dat we voor haar leefloon dienen rekening te houden met deze situatie. De feitelijke situatie telt waardoor zijn inkomsten dienen te worden verrekend voor haar leefloon.

Dit wilt ze niet aanvaarden en de periode nadien probeert ze er alles aan te doen om te bewijzen dat hij er niet zou wonen. Toch wordt hij opnieuw aangetroffen thuis, ook door andere diensten.

Bijgevolg wordt haar leefloon stopgezet gezien hij niet meewerkt en we zijn inkomsten dus niet kunnen verrekenen.

Hanne De Munter
OCMW

Mechelen